

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри гуманітарних і правових
дисциплін

Протокол № ____ від “ _____ ” 201_ р.

Зав. кафедри

_____ **І.В. Шульженко**

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

навчально-науковий інститут економіки та підприємництва

2016 – 2017 навчальний рік

Розробник: Власенко Ю.К., доцент кафедри гуманітарних і правових дисциплін, к.п.н.
(ПІБ авторів, посади, наукові ступені та вчені звання)

© Власенко Ю.К., 2016

© Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-
Барановського, 2016

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Обов'язкова	
Загальна кількість годин 210	Семестр	
	1-й	-
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 8	25 год.	
	Практичні, семінарські	
	20 год.	
	Лабораторні	
		.
	Самостійна робота	
	70 год.	
	Вид контролю: залік	
	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	Семестр	
	2-й	-
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 8	20 год.	
	Практичні, семінарські	
	10 год.	
	Лабораторні	
		.
	Самостійна робота	
	65 год.	
	Вид контролю: екзамен	

2. Ціль та завдання дисципліни

Ціль курсу: прищепити студентам основи світоглядної культури і навичок абстрактного мислення, які відповідають сучасним вимогам і є необхідним мінімумом для розвитку творчого мислення, спроможності до критичного аналізу ідей, позицій, думок самостійно мислячої особи, громадянина, вченого.

Завдання курсу:

- а) ознайомити студентів з головними філософськими проблемами, поняттями, концепціями і підходами, що лежать в основі розвитку предмету філософії;
- б) проаналізувати основи та особливості філософського мислення у контексті гуманітарного знання;
- в) розглянути історію та проблематику української філософської думки на всіх етапах її розвитку у контексті світової історіософії, науки та культури;
- г) навчити студентів систематизувати та порівнювати традиції філософування у Західній та Східній цивілізаціях;
- д) розкрити фундаментальні основи філософського ставлення до світу і людини в умовах сучасної світоглядної трансформації цивілізаційних парадигм;

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	сам. робота		л	п	лаб.	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1 СЕМЕСТР										
Змістовий модуль 1. Філософія та її історія										
Тема 1. <i>Філософія, її гуманістичний смисл і пізнання</i>	12	2	2		8					
Тема 2. <i>Основні етапи та напрями розвитку світової філософської думки</i>	16	4	4		8					
Тема 3. <i>Особливості розвитку російської філософії</i>	13	2	2		9					
Тема 4. <i>Філософська думка в Україні та її місце в історії світової культури</i>	13	2	2		9					
Тема 5. <i>Світова філософія XX та початку XXI ст.</i>	17	4	4		9					
Тема 6. <i>Філософський зміст проблеми буття світу</i>	15	4	2		9					
Тема 7. <i>Зміст і форми філософського вчення про розвиток</i>	15	4	2		9					
Тема 8. <i>Сучасне</i>	15	4	2		9					

наукове пізнання. Методологія пізнання як організація ефективної діяльності людини											
Разом за змістовим модулем 1	115	26	20	-	70						
2 СЕМЕСТР											
Змістовий модуль 2. Філософське розуміння світу: теоретичні та прикладні виміри											
Тема 1. Суспільство як цілісна система, що розвивається	11	2	2		8						
Тема 2. Проблема співвідношення природи та суспільства	11	2			8						
Тема 3. Соціально- економічне та політично-правове буття суспільства	11	2	2		8						
Тема 4. Духовне життя суспільства і культура	11	2			8						
Тема 5. Особистість у вимірах філософського аналізу	12	2	2		8						
Тема 6. Світоглядні та методологічні проблеми науки та техніки	12	2	2		8						
Тема 7. Формаційні та цивілізаційні ступені людської історії	14	4	2		8						
Тема 8. Глобалізація як новий тип суспільного розвитку	12	3			9						
Разом за змістовим модулем 2		19	10		65						
Усього годин	210	45	30		135						

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1 СЕМЕСТР		
Змістовий модуль 1. Філософія та її історія		
1	Семінар – обговорення <i>Філософія, її гуманістичний смисл і пізнання</i>	2
2	Семінар – розгорнута бесіда <i>Основні етапи та напрями розвитку світової філософської думки</i>	4
3	Семінар – дискусія <i>Особливості розвитку російської філософії</i>	2

4	Семінар – обговорення <i>Філософська думка в Україні та її місце в історії світової культури</i>	2
5	Семінар – обговорення <i>Світова філософія XX та початку XXI ст.</i>	4
6	Семінар – розмірковування <i>Філософський зміст проблеми буття світу</i>	2
7	Семінар – розгорнута бесіда <i>Зміст і форми філософського вчення про розвиток</i>	2
8	Семінар – дискусія <i>Сучасне наукове пізнання. Методологія пізнання як організація ефективної діяльності людини</i>	2
Разом за змістовим модулем 1		20
2 СЕМЕСТР		
Змістовий модуль 2. Філософське розуміння світу: теоретичні та прикладні виміри		
1	Семінар – розмірковування <i>Суспільство як цілісна система, що розвивається. Проблема співвідношення природи та суспільства</i>	2
2	Семінар – обговорення <i>Соціально-економічне та політично-правове буття суспільства. Духовне життя суспільства і культура</i>	2
3	Семінар – обговорення <i>Особистість у вимірах філософського аналізу</i>	2
4	Семінар – обговорення <i>Світоглядні та методологічні проблеми науки та техніки</i>	2
5	Семінар – розмірковування <i>Формаційні та цивілізаційні ступені людської історії</i>	2
Разом за змістовим модулем 2		10
Усього годин		30

5.Індивідуальні завдання

Вимоги щодо написання реферату

Перед складанням іспиту з філософії аспіранти та здобувачі повинні написати та вчасно скласти реферат згідно визначеної теми.

Об'єм реферату становить приблизно 20-25 сторінок друкованого тексту, з усіма полями 2,5 см. Розмір шрифту – 14, міжрядковий інтервал – 1,5.

В рефераті повинні міститися такі складові: вступ, розділи (кількістю від двох до чотирьох), висновки, список використаної літератури.

Після титульного аркушу (зразок подається нижче) обов'язковою є сторінка „План”, де вказуються основні складові роботи.

У вступі (1-2 сторінки) необхідно коротко висвітлити актуальність теми, її розробленість у літературі, вказати, що стало основою для написання роботи (базові твори, які стали теоретичним підґрунтям реферату). Обов'язковою частиною вступу є визначення цілі та завдань реферату.

Розділи будуються зазвичай традиційно: постановка питання (проблеми), смислова частина, що розкриває проблему, висновки. У смисловій частині необхідні посилання на джерела інформації (джерела зі списку літератури) у квадратних дужках, наприклад: [2, с. 346], де „2” – це номер джерела у списку літератури, далі – сторінка, де міститься надана інформація чи цитата.

Висновки повинні поєднувати загальні результати реферату, які були вже підсумовані у процесі роботи у відповідних розділових висновках. Висновки повинні відповідати тим завданням та загальній меті, які були сформульовані у вступі.

Список літератури складається за алфавітом (15-20 джерел) й оформлюється за загальними вимогами щодо оформлення літератури.

Під списком літератури автор повинен поставити особистий підпис та дату остаточного складання реферату, засвідчити його у відділі аспірантури. Лише після позитивної оцінки реферату здобувач може звертатися до консультанта за рекомендацією щодо його включення до наказу по складанню кандидатського іспиту з філософії. Консультант підписує відповідну заяву здобувача, яку останній подає до відділу аспірантури.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ ДЛЯ АСПІРАНТІВ

1. Філософські ідеї Давньої Індії та їх сучасне значення.
2. Матеріалізм та ідеалізм у філософії Давнього Китаю.
3. Становлення матеріалізму та діалектики в історії філософської думки.
4. Ідеалізм Платона. Місце Платона в історії філософії.
5. Філософське вчення Аристотеля.
6. Проблема людини в філософії Сократа.
7. Схоластика та містика як основні напрямки середньовічної філософії.
8. Філософська система Фоми Аквінського.
9. Номіналізм та реалізм у середньовічній філософії.
10. Гуманізм епохи Відродження та сучасність.
11. Головні ідеї філософії Відродження та їх світоглядне значення.
12. Проблема пізнання у філософії Нового часу.
13. Матеріалізм та пантеїзм Б. Спінози.
14. Філософські ідеї європейського Просвітництва та їх сучасне значення.
15. Французькі матеріалісти XVIII століття.
16. Сутність монадології Лейбніця.
17. Філософське вчення І. Канта.
18. Філософія Гегеля: система та метод.
19. Раціональний зміст філософії Гегеля.

20. Сутність філософського вчення Л. Фейєрбаха.
21. Виникнення філософії марксизму. Вчення К. Маркса про людину та суспільство.
22. Філософські погляди В.С. Соловйова.
23. М. Бердяєв та його філософія.
24. Філософський постмодерн: основні ідеї та особливості.
25. Основні ідеї філософії неопозитивізму, їх значення для розвитку пізнання.
26. Вплив ідей філософської антропології на сучасне розуміння людини.
27. Персоналізм як напрямок філософії XX століття.
28. Основні напрямки релігійної філософії XX ст.
29. Основні ідеї структуралізму.
30. Феноменологія Е. Гусерля.
31. Основні ідеї фрейдизму та неофрейдизму, їх вплив на духовне життя суспільства у XX ст.
32. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії XX століття.
33. Сутність філософії прагматизму.
34. теоретико-пізнавальна концепція постпозитивізму.
35. Своєрідність філософії України у контексті світової культури.
36. „Український дух” філософії Г.С. Сковороди.
37. Філософсько-світоглядні ідеї Т.Г. Шевченка.
38. І.Я. Франко – філософ.
39. Світогляд та філософія – порівняльний аналіз.
40. Структура та типологія світогляду. Роль світогляду в житті людини.
41. Особливості історичного зародження філософії. Філософія та міфологія.
42. Категорія буття в історико-філософській думці.
43. Діалектика основних форм буття.
44. Проблема буття в екзистенціалізмі.
45. Значення проблеми буття для філософії.
46. Еволюція поняття „матерія” в філософії та науці.
47. Філософія про єдність руху, матерії, простору та часу.
48. Відображення як загальна властивість матерії. Форми відображення.
49. Відображення та інформація.
50. Визначна роль соціальності у виникненні свідомості.
51. Проблема ідеального у філософії. Ідеальність свідомості.
52. Свідомість та мова.
53. Співвідношення біологічного та соціального у виникненні свідомості.
54. Проблема „діалогу” людини та комп’ютерних систем.
55. К. Маркс та З. Фрейд про безсвідоме та свідомість: порівняльний аналіз.
56. Діалектика як теорія розвитку.
57. Діалектика кількісних та якісних змін.
58. Діалектичне протиріччя як джерело розвитку.
59. Особливості закону заперечення заперечення.
60. Метафізика – альтернатива діалектики як теорії розвитку.
61. Категорії діалектики як універсальні форми мислення.
62. Пізнання як вид духовної діяльності та феномен культури.
63. Проблема критерію істини у філософії та науці.
64. Діалектика істини та помилки у сучасній філософії.
65. Головні напрямки розробки гносеологічних проблем у сучасній західній філософії.

66. Співвідношення раціонального та ірраціонального, дискурсивного та інтуїтивного у процесі пізнання.
67. Структура, форми та функції практики у процесі пізнання.
68. Практика як специфічний людський спосіб освоєння світу.
69. Основні принципи сучасної наукової гносеології.
70. Загальні та специфічні методи пізнання у природничих, технічних та суспільних науках.
71. Філософський аналіз проблеми істини та помилки.
72. Наукове пізнання як вид духовної діяльності, теоретичний спосіб відображення світу.
73. Структура наукової теорії та її основні функції.
74. Класифікація наукових методів та рівні методології.
75. Основні методи теоретичного рівня пізнання.
76. Наука та глобальні проблеми сучасності.
77. Диференціація та інтеграція як закономірності розвитку науки.
78. Основні проблеми сучасної філософії та методології науки.
79. Наукове передбачення соціальних процесів.
80. Наука та техніка, їх функції та місце у суспільному розвитку.
81. Аналіз закордонної філософії техніки.
82. Технічні науки як специфічна система знань.
83. Проблема гуманізму у взаємовідносинах людини та техніки.
84. Ідеї космізму у світовій та вітчизняній філософській думці.
85. Сутність та основні напрямки сучасного етапу науково-технічної революції.
86. Основні соціальні наслідки науково-технічної революції.
87. Науково-технічний прогрес, науково-технологічна (інформаційна) революція та сучасний суспільний розвиток.
88. Людина в інформаційному суспільстві.
89. Наукова картина світу та її функції.
90. Соціальне прогнозування: сутність, методи та функції.
91. Творчість та світогляд.
92. Технічна творчість та її основні форми.
93. Проблема скінченного та безкінченного у спеціальних науках та філософії.
94. Фізичне знання та закони діалектики.
95. Системний підхід у пізнанні дійсності.
96. Соціально-філософські проблеми розвитку енергетики.
97. Філософія та інформатика.
98. Природничо-науковий матеріалізм Д.І. Менделєєва.
99. Діалектика та періодичний закон Д.І. Менделєєва.
100. Футурологія, її можливості та межі.
101. Психоаналіз та проблема людини.
102. Проблема людини в екзистенціалізмі.
103. Особистість та суспільство. Роль особистості в історії.
104. Діалектика свободи та відповідальності особистості на сучасному етапі світової цивілізації.
105. Закони розвитку суспільства та свідомо діяльність людей.
106. Теорія суспільно-економічних формацій та реалії сучасного історичного процесу.
107. Прогрес та регрес та історична дійсність.
108. Політична система як об'єкт соціально-філософського аналізу.
109. Діалектика форм суспільної свідомості.

110. Суспільство як система: основні елементи суспільного життя.
111. Філософські проблеми взаємовідносин людини та машини.
112. Мозок та машина. Віртуальна реальність.
113. Комп'ютерний експеримент як метод наукового пізнання.
114. Логіко-методологічні аспекти технічного знання.
115. Моральні аспекти наукового знання.
116. Естетичний потенціал природничих наук.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Тема	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Філософія та її історія			
Семінар – обговорення Тема 1. <i>Філософія, її гуманістичний смисл і пізнання</i>	8	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: специфіка об'єкту та предмету філософії, його історична зміна; предмет філософії; поняття про співвідношення світогляду та філософії; історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія; функції філософії: світоглядна, методологічна, гносеологічна, аксіологічна, інтегративна та ін.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розгорнута бесіда Тема 2. <i>Основні етапи та напрями розвитку світової філософської думки</i>	8	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: напрями філософії стародавньої Індії, Китаю; поняття античної філософії; етапи її розвитку та загальні особливості; розвиток ідей у натурфілософських («фізичних») школах Стародавньої Греції; моральна та логічна проблематика філософії Сократа; антична філософія класичного періоду (Платон, Арістотель); релігійний характер середньовічного світогляду й філософії; період апологетики та патристики; схоластична філософія; дискусія «номіналізму» та «реалізму»; загальні особливості та етапи розвитку, загальна характеристика епохи Відродження, антропоцентризм та ідеї гуманізму.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – дискусія Тема 3. <i>Особливості розвитку російської філософії</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: філософська культура Росії XVIII ст. - XIX ст.; філософська концепція В. Соловйова; релігійно-філософський ренесанс у російській філософії.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – обговорення Тема 4. <i>Філософська</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: періодизація та проблематика української філософії; антропологічне вчення	Фронтальне та індивідуальне

<i>думка в Україні та її місце в історії світової культури</i>		Г. Сковороди, філософія романтизму. Підготовка до оцінки місця української філософії в контексті світової філософської думки.	опитування
Семінар – обговорення Тема 5. <i>Світова філософія XX та початку XXI ст</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: загальна характеристика і основні напрямки сучасної західної філософії; екзистенціалізм; фрейдизм; релігійна філософія; позитивізм.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розмірковування Тема 6. <i>Філософський зміст проблеми буття світу</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Проблема субстанції в історії філософії; матеріальне буття та його форми: субстанційний та реляційний підходи; основні категорії онтології: сутність-явище, простір-час, причина-наслідок; основні сфери буття світу. Підготовка до розмірковування над питаннями: зміст філософського розуміння буття на різних етапах розвитку філософії; культурно-історичний час і простір; сутність ідеалістичної концепції буття; матеріалістична концепція буття; особливості неklasичної концепції буття	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розгорнута бесіда Тема 7. <i>Зміст і форми філософського вчення про розвиток</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття європейської класичної філософії; формування філософії Нового часу, проблема методу наукового пізнання. Френсіс Бекон; Р.Декарт – автор дедуктивного методу пізнання і родоначальник філософськогорационалізму	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – дискусія Тема 8. <i>Сучасне наукове пізнання. Методологія пізнання як організація ефективної діяльності людини</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: свідомість як філософська категорія, культурний і суспільний феномен; біологічні передумови та соціальні чинники виникнення і розвитку свідомості; свідомість і форми психічної діяльності, психічне та ідеальне; структура свідомості: компонентний та рівневий вияви.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Разом змістовий модуль 1	70		

Змістовий модуль 2. Філософське розуміння світу: теоретичні та прикладні виміри			
Семінар – розмірковування Тема 1. <i>Суспільство як цілісна система, що розвивається. Проблема співвідношення природи та суспільства</i>	16	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: філософський аналіз суспільства, сутність і значення комунікації у процесі становлення людського співбуття; напрямки філософії історії; проблеми суб'єкту історії, її рушійних сил, чинників та факторів; синтетичне поєднання філософії і природи, концепції філософського осмислення природи. Підготовка до роботи у групах, вміння ефективно представити теоретичну концепцію.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – обговорення Тема 2. <i>Соціально-економічне та політично-правове буття суспільства. Духовне життя суспільства і культура</i>	16	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: філософія права, філософія свободи; людина і право; поняття та концепція громадянського суспільства; філософське поняття культури; теорії культури; структура культури; атрибутивні ознаки і властивості культури; культура і цивілізація; проблема кризи культури; «масова культура» і «елітарна культура»: аспекти взаємодії; взаємозв'язок матеріальної та духовної культури; природа та класифікація цінностей; функціональний аспект цінностей; істина та оцінка.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – обговорення Тема 3. <i>Особистість у вимірах філософського аналізу</i>	8	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: людина як предмет філософського осмислення, антропоцентризм, космоцентризм, теоцентризм як спроба осмислити відношення людина-світ; гіпотеза тупикової гілки еволюції; свідомість та самосвідомість.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – обговорення Тема 4. <i>Світоглядні та методологічні проблеми науки та техніки</i>	8	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: співвідношення філософії і науки; предметна сфера філософії науки; виникнення філософії науки як напряму сучасної філософії; етапи розвитку філософії науки; позитивізм; емпіріокритицизм; неопозитивізм. постпозитивізм; особливості філософії науки кінця XX – початку XXI століття	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розмірковування Тема 5. <i>Формаційні та цивілізаційні ступені людської</i>	8	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: проблема періодизації людської історії; лінійна та нелінійна теорії розвитку історії; концепція «кінця історії»; особливості філософії історії Гегеля; формаційна концепція	Фронтальне та індивідуальне опитування

<i>історії</i>		історії К. Маркса; цивілізаційна концепція історії А. Тойнбі, О. Шпенглера; концепція занепаду культури Й. Хейзенга.	
Семінар (самостійна підготовка) Тема 6. <i>Глобалізація як новий тип суспільного розвитку</i>	9	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: постіндустріальна глобалізація та її основні фактори (демографо-економічна, економічна, соціокультурна, глобалізація техносфери), теорія динаміки локальних цивілізацій, співвідношення реальної та віртуальної економіки в умовах глобалізації, становлення постіндустріальної соціально-економічної моделі, сутність глобальної багатовимірності міжцивілізаційної моделі, перспективи демографічної динаміки цивілізацій, основні механізми партнерства цивілізацій у глобальному демографічному просторі.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Разом змістовий модуль 2	65		
Разом	135		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання

[illegible]

Тема 7		3				
Тема 8			3			
Тема 9		3		10		
Тема 10			3			
Тема 11		3				
Разом змістовий модуль 2		18	15	17		50

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Підручники, посібники та монографії.
4. Тести для підсумкового контролю.

12. Рекомендована література

Базова

1. Абеляр П. Историямоихбедствий. – М., 1992
2. Аврелий Августин. Исповедь. – М., 1992
3. Андрущенко В.П. Михайличенко М.И. Сучасна соціальна філософія. – К., 1996
4. Андрущенко В.П. Социальнаяфилософия: Учебник - К., Харьков: Единорог, 2002. – 736 с.
5. Введение в философию: учебник для вузов. – В 2ч. // Под ред. И. Фролова. – М., 1989.
6. Вересаев В. Аполлон и Дионис. // Живаяжизнь. – М., 1991
7. ВернадскийВ.и. Размышлениенатуралиста. – Кн. 1-2. – М., 1975-1977
8. Вишенський І. Книжка // Історія філософії України. – К.,1993
9. Волчек Е.З. Философия: Учебн. Пособие с хрестоматийнімиизречениями. – Минск: Интерпрессервис, Екоперспектива, 2003. – 736с.
10. Волчек Е.З. Философия: Учебн. пособие с хрестоматийнымиизвлечениями. – Минск: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2003. – 544с.
11. Галактионов А., Никандров Н. Историярусскойфилософии. – М., 1961
12. ГалевиДаниэль. Жизнь Ф. Ницше. – Рига: Спридитис, 1991
13. Гегель Г. Философия права. – М., 1990
14. Герасимчук А.А. Курс лекцій з філософії: Навч. посібн. – К.: Кид-во Європ. ун-ту, 2002. – 422с.
15. Герасимчук А.А. Курс лекцій з філософії: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 422с.
16. Гидиринский В.И. Рождениеантичнойфилософии: Типологический аспект. – М.: ТИД «Русское слово-РС», 2003. – 318 с.
17. Гиренок. Русскиекосмисты. // Знание. – Сер. «Философия». – 1990. - №2
18. Гоббс Т. Левиафан. // Антология мировойфилософии. – Т.2. – С. 307-407
19. Горський В.С. Історія Української філософії: Курс лекцій. – К., 1996
20. Гулыга Я.В. Немецкаяклассическаяфилософия в XIX в. – М., 1976
21. Гусев В. Історія західноєвропейської філософії XV – XVIIIст. Курс лекцій. – К., 1994
22. Декарт Р. Начало философии. // Антологиямировойфилософии. – Т.2. – С.231-294
23. Дереси О.Н. Человеческаяподлинность. // Эточеловек: Антология. – М., 1995
24. Донцов Д. Націоналізм. // Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1993

25. Достоевский Ф.М. Братья Карамазовы. // Соч. в 15т. – Т.9. – Кн.5. - Ленинград, 1991 (Великий инквизитор).
26. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. // Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1993
27. Евлампиев И.И. История русской философии: Учебн. Пособие. – М.: Высш.шк., 2003. – 584с.
28. Замалев А.Ф., Зоц В.А. Мыслители Киевской Руси. – К., 1986
29. Замалев А.Ф. Философская мысль в средневековой Руси. – Спб., 1987
30. Звиревич В.Т. Философия древнего мира и средних веков: Учебн. Пособие. – Екатеринбург, М.: Деловая книга, Академический проект, 2002. – 384с.
31. Зотов А.Ф. Философия: Учебник. – М.: Академический проект, 2003. – 656с.
32. Зотов А.Ф., Мельвиль Ю.К. Буржуазная философия XIX – XX в. – М., 1988
33. Игнатов А. Бес и человек. // Вопросы философии. – 1993 - №4
34. Ильенков С.В. Философия и культура. – М., 1991
35. История диалектики. Немецкая классическая философия. – М., 1978
36. Іларіон Київський. Слово про закон і благодать // Історія філософії України. – К., 1993
37. Камю А. Бунтующий человек. М., 1990
38. Кант и критика чистого разума / Сочинения в 6т. – Т.3. – М., 1974
39. Кантор В.К. Западничество как проблема «русского пути» // Вопросы философии. – 1993. - №4
40. Касьянов В.В. История философии. Экзаменационные ответы – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 384с.
41. Керілов В.І. Історіософія А.С. Хомякова. – Знання: Серія «Філософія» - №8 – 1989
42. Костомаров М. Дві руські народності // Історія філософії України: хрестоматія – К., 1993
43. Крапивницкий С.Е. Социальная философия. – Волгоград, 1995
44. Краткий очерк истории философии. – М, 1980
45. Кувакин В.А. Философия Владимира Соловьева. – М., 1988
46. Кузанский Николай. Об ученом незнании // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2.
47. Кузнецов М.А. Учение В. Вернадского о ноосфере: перспективы развития человечества // Вопросы философии. – 1989. - №3.
48. Кунцман П. Философия. – 9-е изд. – М.: Рыбари, 2002. – 268с.
49. Кунцман П. Философия. – 9-е изд. – М.: Рыбари, 2002. – 268с.
50. Кьеркегор З. Несчастнейший. – СПб., 1993
51. Кьеркегор З. Страх и трепет. – М., 1991
52. Левицкий С.А. Очерки по истории русской философии. – М., 1996
53. Лейбниц Г. Монадология // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2 – С.449-485
54. Ленин В.И. Материализм и эмпириотизм - Т.18 – С.131
55. Лихачев Д. С. Радонежский и Франциск Ассизский // Наука и религия. – 1992. - №1
56. Лосев А.Ф. Диалектика мифа. – М., 1990
57. Лосский Н.О. История русской философии. – М., 1991
58. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения – изд.2 – Т.13
59. Маркс К. экономическо-философская рукопись 1844г. // Маркс К., Энгельс Ф. Избранные произведения. – С. 559-572, 585-598
60. Мережковский Д, У тихому болоті. // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
61. Мономах Володимир. Поучения // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
62. Монтескье Ш. О духе законов // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2 – М., С. 536-545
63. Мор Т. Утопия. // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2
64. Мотрошилова Н.В. Рождение и развитие философских идей. – М., 1991
65. Нарский И. Западноевропейская философия XIX века. – М., 1987
66. Ницше Ф. Антихристианин // Сумерки богов. – М., 1989

67. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла. Вступительная статья. // Вопросы философии. – 1989. - №5
68. Ницше Ф. Так говорил Заратустра // Соч. – В 2т. – Т.2. - М., 1990
69. Огородник І.В. Філософські думки східних слов'ян: Бібліографічний словник. – К.: Парламентське видовництво, 1999. – 328с.
70. Оленич Т.С. Проблема богочеловечества и смысла жизни в русской религиозной философской антропологии конца XIX – начала XX вв. // Автореферат. – Ростов-на-Дону, 1998
71. Оленич Т.С. Проблема византизма в русской религиозной философии // Тезисы доклада на научную международную конференцию «Украина – Греция». – Мариуполь, 1996
72. Оленич Т.С. Проблема людини і Бога в російській релігійній філософії та в біблійному вченні // Наукові записки. – Т.3 – Острог, 1999
73. Оленич Т.С. Проблема человека в русской религиозной и российской философии // Материалы Первого Философского Конгресса – СПб., 1997
74. Петров В. Личность Сковороды // Философская и социологическая мысль – 1995. - №1-2, 3-4
75. Платон. Диалоги. – М., 1989
76. Поппер К. Открытое общество и его враги. – В 2т. – Т.2. – М., 1997
77. Причепій Є.М. Філософія: Посібник. – К.: Академія, 2001. – 576с.
78. Причепій Є.М. Філософія: Посібник. – К.: Академія, 2001. – 576с.
79. Проблема человека в западной философии. – М., 1988
80. Радищев А.Н. О человеке, его смертности и бессмертии // Русская философия второй половины XVIII в. Хрестоматия – М., 1990
81. Рассел Б. История западной философии. В 3-х кн. – 4-е изд., стереотип. – Новосибирск: Сиб. Унив. изд-во, 2003. – 992с.
82. Реам Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. – Т.2. – СПб., 1994
83. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерк о герменевтике. – И.: КАНОН-пресс-Ц; Кучково поле, 2002. – 624 с.
84. Русский космизм: Антология философского знания // Сост. Семенов С.Г. и др. – М., 1993
85. Руссо Ж.-Ж. О происхождении неравенства // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2.
86. Сартр Ж. Стена / Избранные произведения – М., 1992
87. Сартр Ж. Экзистенциализм – это гуманизм // Сумерки богов – М., 1989
88. Семенова С.Г. Паладин вечности // Вопросы философии. – 1993 – №1
89. Сковорода Г. Діалог. Ім'я йому потік зміїн. // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
90. Соколов В. Европейская философия XV – XVII в. – М., 1984
91. Соколов В.В. Средневековая философия. – М., 1989
92. Соловьев В.С. Об упадке средневекового миросознания. – М., 1990
93. Соловьев В.С. Чтение о богочеловечестве // Сочин. В 2т. – Т.2 – М., 1991
94. Соловьева В.С. Смысл любви. // Философия искусства и литературная критика.
95. Спиноза Б. Этика, доказанная в геометрическом порядке // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2.
96. Спиркин Я.Г. Основы философии // Учебное пособие для Вузов. – М., 1988
97. Страза В. Западничество и славянофильство в обратной перспективе // Вопросы философии. – 1993 - №7
98. Фарре Л. Философская антропология // Это человек: Антология. – М., 1995
99. Федоров Н. И его „философия общего дела”. – Псков, 1994
100. Философия / Под ред. В.Н.Лавриненко. – М., 1999
101. Философия. – Ростов-на-Дону, 2000
102. Философская антропология / Б.В. Марков – СПб, 1997
103. Философская энциклопедия. – В 5т. – М., 1960-1969

Допоміжна

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.И. Сучасна соціальна філософія. – К., 1996.
2. Антологиямировойфилософии: В 4т. – М., 1971.
3. Аристотель. Политика. // Аристотель. – Соч. в 4т. – Т.4 – М., 1973-1983.
4. Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1978
5. Бекон Ф. Новый Органон. // Антологиямировойфилософии. – Т.2. – С.192-222
6. Бердяев Н.А. Мировоззрение Достоевского. // Очеркирусскойфилософии. – Свердловск, 1991
7. Бердяев Н.А. Русскаяидея. // Вопросыфилософии. – 1990. - № 1,2
8. Бердяев Н.А. Смыслистории. – М., 1990
9. Бердяев Н.А. Смыслтворчества. // Соч. – М., 1989
10. Бичко І., Бичко А. Історія філософії. – К., 2002.
11. Бичко І., Забужко О. Філософія української ідеї та її індоєвропейський контекст. – К., 1992
12. Бозцій. Утешениефилософией. – М., 1990
13. Буржуазнаяфилософия XX ст. – М., 1974.
14. Вала Лоренцо. О наслаждении. // Антологиямировойфилософии. – Т.2
15. Философскийсловарь.
16. Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник. – К., 1993
17. Філософія: Курс лекцій / І.Бичко. – К., 1993
18. Франк С.Л. Ницше Ф. и этика «любви к дальнему» // Соч. – М., 1990
19. Фрейд З. „Я” и „Оно”. // Трудыранних лет. – Т.1. - Тбилиси, 1991
20. Фрейд З. Тотем и табу. // Там же.
21. Фромм Э. Анатомиячеловеческойдеструктивности. – М., 1994
22. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1989
23. Фромм Э. Иметьилибыть? – М., 1986
24. Фромм Э. Искусство любить. // Душа людини. – М., 1992
25. Хайдеггер М. Відчуженість // Розмова на путівці. – М., 1991
26. Хайдеггер М. Слова. – СПб., 1991
27. Хайдеггер М. Що таке філософія? // Вопросы філософії. – 1993. - №8
28. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – К., 1991
29. Хоружий С.С. Послеперерыва. Путирусскойфилософии. – СПб., 1994
30. Циолковский К.Э. Грезы о Земле и небе. – Тула, 1986
31. Циолковский К.Э. ЖиваяВселенная // Вопросыфилософии. – 1991 - №6
32. Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы. – Ленинград, 1991
33. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – М., 1994
34. Шпенглер О. ЗакатЕвропы. – Минск, 1998
35. Эпикур. ЭпикурприветствуетМенекея // ДиогенЛаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979
36. Юнг К. Психологічні типи. – М., 1992
37. Юркевич П. Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
38. Яковлева Л.И. Хрестоматия по западнойфилософии XVII – XVIII веков. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 784с.
39. Ясперс К. Истокиистории и еецель // Философияистории: хрестоматия. – М., 1998

15. Інформаційні ресурси

1. [http:// dic.academic.ru/dic.nsf/filos/230](http://dic.academic.ru/dic.nsf/filos/230)
2. irbis-nbuv.ua
3. mvd.tenet.odessa.ua